

УДК 004:378.147

Т. К. ВАРЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТУДЕНТСЬКИХ БЛОГІВ

У статті розглянуто виховний потенціал ведення студентами блогів академічних груп у межах навчально-педагогічного процесу, обґрунтовано ефективність впровадження такої практики в навчально-виховний процес у вищій школі. Експериментально встановлено, що студентський колективний блогінг, координований викладачем і тематикою навчальної програми, сприяє розвитку у студентів уміння вести діалог з усіма учасниками дискусії, керуючись принципами толерантності та враховуючи загальноприйняті норми поведінки. У студентів, які спільно ведуть блог групи, підвищується рівень самоорганізації і самодисципліни, зростає самооцінка й упевненість у собі, культивується відповідальне й шанобливе ставлення до оточуючих і самих себе, формуються навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Більше того, практика блогінгу дає змогу мінімізувати випадки академічного плагіату і надає студентам унікальний емоційно-ціннісний досвід спілкування.

Ключові слова: блогінг, виховний потенціал, діалогічні відносини, студентський блог, творче вдосконалення.

У XXI ст. популярність у мережі Інтернет набула технологія блогінгу, яка досить швидко поширилася як засіб комунікації у різних сферах застосування, у тому числі в освіті.

У статті подано дослідження виховного потенціалу ведення студентами групових блогів. Виховання проходить червоною ниткою крізь навчально-виховний процес і закріплене у відповідних нормативних документах, що його регламентують. Так, відповідно до Закону України “Про вищу освіту”, серед основних завдань вищого навчального закладу – “утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, ...вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах” [2]. Відповідно до Постанови Президії академії педагогічних наук України “Про Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні”, навчання має бути таким, що виховує, тобто організованим таким чином, щоб забезпечувати “органічний взаємозв’язок між життєво важливими знаннями, вміннями і навичками та досвідом морально-творчої діяльності особистості, емоційно-ціннісним ставленням до світу та самої себе” [4]. При цьому виховання розуміється як “процес залучення особистості до засвоєння вироблених людством цінностей, створення сприятливих умов для реалізації нею свого природного потенціалу та творчого ставлення до життя, спрямований на утвердження суспільно значущих норм і правил поведінки особистості” [4]. Разом з тим у “Національній доктрині розвитку освіти” сформульовано мету державної політики щодо розвитку освіти, яка полягає у “створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні

покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя...” [5]. Крім того, пріоритетним напрямом у розвитку освіти вбачається “впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві” [5]. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю реалізації основних принципів вищезгаданих нормативних документів і вдосконалення системи освіти з урахуванням сучасних напрацювань у сфері інформаційно-комунікативних технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що на сьогодні існує досить багато напрацювань іноземних і вітчизняних учених і педагогів-практиків з використання блогів у сучасному освітньому процесі загалом (Є. В. Астахова, Є. В. Астахова, І. Н. Костіна, Є. В. Астахова, С. Vongpraux, R. Godwin-Jones, M. K. S. H. L. Müller, C. Wondra, J. V. Williams і J. Jacobs та ін.); у навчанні іноземної мови зокрема (Є. С. Бецько, А. Н. Богомолов, В. В. Бойчук, М. Ю. Бухаркін, С. М. Кащук, Т. Ю. Павельєва, М. В. Попова, А. М. Приходько, Д. Г. Растегаєва, І. П. Синельник, О. С. Синєкоп, А. М. Сиявська, П. В. Сисоєв, А. В. Філатова, В. В. Шмідт, В. Blackstone, R. Blood, D. Gedera, G. Kavaliauskiene, J. Mynard, H. Wu та ін.). Різновиди блогів, технології використання блогів у навчальному процесі вищих навчальних закладів при професійній підготовці студентів докладно описані у навчально-методичному посібнику “Використання сервісів соціальних медіа в навчальному процесі ВНЗ: Блоги, Веб-квести, Блог-квести” [3]. Сприятливий вплив практики ведення блогу на формування у студентів почуття відповідальності відзначався у роботах R. Davison, T. Fellner і M. Apple, R. Godwin-Jones, G. Grosseck, J. Mynard та ін. Переваги блогінгу в розвитку і стимулюванні автономії учнів описували T. Can, A. Chan і C. McLoughlin, R. Davison, D. Gardner, D. Gedera, D. Little, C. Lowe, J. Mynard, Y.-C. Sun, J. Wang і Y. Fang. Багато вчених, у тому числі Chris Wondra, Tom Franklin і Mark van Harmelen, Shih Hsien Yang, Gia Anh, Le Ho, David Betts, Stuart Glogoff і Dilani Gedera, стверджують, що ведення блогу учнями чудово вписується в реалізацію індивідуального підходу і навчання, центрованого на учнях.

Як вдало резюмував переваги блогу як медіа-освітньої технології Д. Л. Десятов, блог “може служити базою для тренування і розвитку вмінь аналізу, синтезу й оцінки інформації, розвитку критичного й творчого мислення учнів” [1]. Крім того, ведення блогу учнями стимулює розвиток їхніх аналітичних здібностей, сприяє поглибленню і розширенню їхніх знань про предмет, відточує “такі практичні навички, як виділення головної думки, ідеї, причинно-наслідкового зв’язку, визначення первинної та похідної від неї інформації, цілей й мотивів автора, порівняння, співставлення різних джерел й точок зору на одну проблему, фактів і суб’єктивних думок...” [1].

Проте варто відзначити, що виховний потенціал використання студентських блогів у педагогічному процесі не був предметом окремих спеціальних досліджень.

Метою статті є розкриття виховного потенціалу студентського блогу в навчально-педагогічному процесі.

Матеріалами дослідження послуговували чотири блоги студентських академічних груп, які вони вели протягом 2014/2015 навчального року в межах навчально-педагогічного процесу на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (м. Харків, Україна): 1) Arakin's Thirteen [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arakins13.blogspot.com>; 2) Express & Impress: Brains Full of English [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yaa33isamazing.blogspot.com>; 3) ЯА-42 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yaa42.blogspot.com>; 4) ЯЭ-33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yae33.blogspot.com>.

У порядку експерименту використання студентського блогу практикували на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна протягом 2014/2015 навчального року. Учасниками експерименту виступали студенти 3 і 4 курсів, які вели колективний блог своєї академічної групи, де висловлювали власні думки щодо запропонованих викладачем і передбачених навчальною програмою тем з подальшим аналізом і рецензуванням повідомлень один одного. Також ведення блогу передбачало обов'язкове аргументоване оцінювання повідомлень один одного, можливість ставити запитання авторам і отримувати на них відповіді.

Протягом експерименту студентам пропонували висловити свою думку, написати есе, презентацію або новину з таких тем: література, преса, освіта і виховання дітей, технології, бізнес, мистецтво, музика. У межах кожної теми студент самостійно вибирав, про що саме йому хотілося розповісти.

Для забезпечення організованості процесу передбачалася необхідність дотримання заздалегідь встановлених термінів для додавання повідомлень і коментування. Так, на обговорення кожної теми студентам давався місяць. На блозі також розміщені критерії оцінювання повідомлень, попередньо погоджені з усіма студентами кожної окремої групи.

Найцікавішою з точки зору морально-етичних норм і виховного аспекту виявилася тема освіти та виховання дітей, у межах обговорення якої студенти порушували безліч різноманітних проблем, пов'язаних з вихованням і навчанням. Багато з озвучених ними думок підкріплювалися їхнім власним досвідом навчання та взаємодії з педагогами. Так, при обговоренні вищезгаданої теми студенти намагалися розкрити цілу низку найрізноманітніших питань: необхідність введення у школах дрес-коду, переваги та недоліки дистанційної форми освіти, використання експериментів у навчанні, проблеми харчування у школах, необхідність індивідуального підходу до розвитку творчого потенціалу та особистості учнів, мотивація у навчанні, проблема ярликів, тести як інструмент перевірки знань, роль покликання у роботі вчителя, талановиті діти, поганий-хороший учитель, місце розваг у школі, перевантаженість шкільних навчальних планів, взаємини між учнями і педагогами тощо.

У ході експериментального студентського блогінгу встановлено, що такий вид діяльності сприяє:

- *розвитку навичок налагодження діалогічних відносин з усіма учасниками дискусії на основі принципів толерантності та поваги до думки інших.*

Під час спільної роботи над блогом студенти вчаться вести діалог один з одним, викладачем і потенційною аудиторією читачів блогу. При цьому їхнє основне завдання полягає у тому, щоб подати будь-яку інформацію неупереджено, обґрунтовано і з урахуванням того, що в інших учасників можуть бути відмінні погляди на ту чи іншу проблему;

- *розвитку здатності тактовно висловлювати власну думку і відстоювати свою позицію.*

Відстоюючи власну точку зору і критикуючи висловлювання одногрупників на блозі, студенти, насамперед, вчаться робити це так, щоб нікого не образити. Якісним мотиватором тут виступає усвідомлення студентом того, що до інших потрібно ставитися так, як хотілося б, щоб інші ставилися до нього самого. Відповідно, вказуючи на недоліки і/або помилки інших, кожен студент намагається зробити це якомога тактовніше, щоб не образити автора, розуміючи, що кожен з них так само є автором, і його робота також оцінюється іншими;

- *розвитку впевненості у собі і власних силах.*

При використанні блогу у студентських групах кожен студент вибирає ті проблеми чи питання, які найближче відповідають його світогляду та інтересам, і висвітлює їх у тій формі, яка здається йому найбільш відповідною (додавання ілюстрацій, відео, цитат, посилань тощо). Кожен студент витрачає на підготовку матеріалу стільки часу, скільки йому потрібно, і редагує повідомлення стільки разів, скільки вважатиме доцільним, перш ніж повідомлення буде опубліковано в остаточній редакції. При цьому зокрема було відзначено, що в процесі роботи над висвітленням тієї чи іншої проблеми у більшості студентів поступово відпадають початкові демотиватори (наприклад, “у мене не вийде”, “це занадто складно”, “я не зможу”). На їхнє місце приходять бажання поділитися з друзями чимось цікавим, вразити їх, а у відповідь отримати схвальний відгук;

- *розкриттю творчого потенціалу з урахуванням індивідуальних уподобань кожного студента.*

Як зазначалося, вибираючи тему для свого повідомлення, кожен студент сам вирішує не лише, що сказати, але й як найкраще подати інформацію. В результаті в одних студентів більшою мірою проявляється журналістський хист освітлення різних подій, другі віддають перевагу оглядам продукції, моди, літератури, кіно, треті демонструють схильність до аналізу і критики, четверті досягають успіху в умоглядних есе тощо;

- *формуванню навичок самоорганізації та самодисципліни.*

Студенти самі планують свій час та організують пошук необхідної інформації, самостійно розподіляються для коментування повідомлень один одного, не тільки виходячи із того, чи зацікавила їх проблематика,

але й з урахуванням кількості вже розміщених коментарів, щоб нікого не залишити без уваги;

– *вихованню відповідального ставлення до виконуваного завдання і до своїх слів та профілактиці плагіату.*

Усвідомлення того, що крім викладача все написане на блозі читають як мінімум однієї аудиторією можуть бути друзі, знайомі, батьки, адміністрація університету і вся глобальна спільнота, істотно змінює ставлення студентів до виконуваного завдання. Плагіат чужих ідей і висловлювань за таких умов легко викривається, а отже, бажання і можливості студентів вдаватися до нього раціонально обмежені. Більше того, значно скорочується практика виконання завдань “для галочки”, адже одна справа здати твір на перевірку тільки викладачеві й тільки для отримання оцінки, а зовсім інша – подати свої думки і висловлювання, так би мовити, “на суд громадськості”;

– *набуттю студентами досвіду емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, один одного і самих себе.*

У процесі пошуку цікавих матеріалів, обговорення різних проблем як локального, так і глобального масштабу, які торкаються різних сторін життєдіяльності як самих студентів, так і людства загалом, студенти не тільки поглиблюють свої знання і розуміння того, що відбувається навколо них, але й відчують цілий спектр різноманітних емоцій і переживань при відкритті для себе та аналізуванні явищ і проблем, про які вони раніше ніколи не думали, але які було порушено у повідомленнях інших учасників блогу і які послугували поживою для роздумів. Таким чином, студенти діляться не лише інформацією, але й переживаннями, почуттями, ціннісними орієнтаціями;

– *розвитку практичних навичок використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.*

У сучасному світі ведення блогу стало широко поширеною практикою спілкування з цільовою аудиторією: блоги ведуть окремі індивіди для того, щоб ділитися зі світом своїми думками і знаходити однодумців; їх використовують у своїй професійній діяльності журналісти, політики, психологи, лікарі, експерти у різних галузях; вони стали невід’ємною частиною багатьох цифрових видань, інтернет-магазинів, сайтів компаній і установ. Отже, за допомогою ведення блогу студенти набувають корисної практичної і затребуваної в сучасному середовищі навички спілкування в інтернет-просторі.

Висновки. Таким чином, проведений вище аналіз виховного потенціалу студентського блогінгу в межах його використання в педагогічному процесі дає змогу зробити висновок про те, що така практика є ефективним інструментом забезпечення студентам умов для їхнього особистісного та творчого розвитку й самореалізації, розвиває їхнє вміння знаходити і подавати бажану інформацію, вести діалог і вільно спілкуватися в інтернет-середовищі, дотримуючись загальноприйнятих норм поведінки, вчить відповідальності перед іншими та самим собою за кожне сказане слово й по-

вазі до поглядів інших, дисциплінує і дає унікальний емоційно-ціннісний досвід. Крім того, залучення студентів до ведення блогу в ході навчального процесу дає змогу реалізовувати на практиці основні принципи чинних нормативних актів законодавства України в галузі освіти, спрямовані на гармонійну взаємоінтеграцію навчання і виховання.

Перспективним видається розширення спектру інформаційно-комунікаційних технологій, що використовуються в навчально-виховному процесі.

Список використаної літератури

1. Десятов Д. Л. Використання блогу як медіа-освітньої технології в процесі навчання історії (на прикладі теми: “Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921–1928 рр.)” [Електронний ресурс] / Д. Л. Десятов. – Режим доступу: <http://historymoippo.blogspot.com/2011/09/blog-post.html>.

2. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1408372644690977>.

3. Кадемія М. Ю. Використання сервісів соціальних медіа в навчальному процесі ВНЗ: Блоги, Веб-квести, Блог-квести: навч.-метод. посіб. / М. Ю. Кадемія, О. В. Шестоपालюк, В. М. Кобися. – 2-ге вид., доп. – Вінниця: Ландо ЛТД, 2014. – 236 с.

4. Постанова Президії Академії педагогічних наук України “Про Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseee/ua-amtwit>.

5. Указ Президента України “Про Національну доктрину розвитку освіти” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2016.

Варенко Т. К. Воспитательный потенциал студенческих блогов

В статье рассматривается воспитательный потенциал ведения студентами блога в рамках учебно-педагогического процесса и обосновывается эффективность внедрения подобной практики в учебно-воспитательный процесс в высшей школе. Экспериментально установлено, что студенческий коллективный блоггинг, координируемый преподавателем и тематикой учебной программы, способствует развитию у студентов умения вести диалог со всеми участниками дискуссии, руководствуясь принципами толерантности и с учётом общепринятых норм поведения. У студентов, совместно ведущих блог группы, повышается уровень самоорганизации и самодисциплины, растёт самооценка и уверенность в себе, культивируется ответственное и уважительное отношение к окружающим и самому себе, формируется навык использования современных информационных и коммуникационных технологий. Более того, практика блоггинга позволяет минимизировать случаи академического плагиата и предоставляет студентам уникальный эмоционально-ценностный опыт общения.

Ключевые слова: блоггинг, воспитательный потенциал, диалогическое отношение, студенческий блог, творческое совершенствование.

Varenko T. Character-Building Potential of Student Blogs

The article provides an insight into the character-building potential of engaging students in collective blogging within the educational-pedagogical process. It substantiates the efficiency of such practice implementation in the higher education environment. The analysis of the experimentally received data gives grounds to conclude that student group blogging, when coordinated by the instructor and the curriculum, contributes to developing the students' ability to establish and maintain a dialog with all the participants of the discussion relying on the principles of tolerance and with regard to the generally accepted norms of conduct. Educational group blogging boosts students' self-appraisal and self-

reliance, hones their self-organization and self-discipline skills, cultivates responsible and respectful attitude to others and themselves, and develops their ability to utilize modern information and communication technologies. Group blogging is an excellent tool in applying the individual approach offering the student bloggers freedom to choose what to write about and how to present it. When blogging for the real readers (groupmates and potentially anyone from all over the world who comes across their blog on the web) rather than their instructor only, students tend to be more creative, honest and enthusiastic in expressing themselves, no longer treating the assignment as a pure formality. Moreover, blogging helps dwindle academic plagiarism and is a unique emotional and value-based communication experience for students. Besides, this practice contributes to harmonious integration of education and character-building, which complies with the main provisions and principles of the effective legislation of Ukraine in education.

Key words: *blogging, character-building potential, creative self-fulfillment, dialogical relations, student blog.*